

24.3.2025

Lausunto

YKN-työllisyysalueen lausunto koskien pyyntöä VN/8915/2024

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi.

Ylivieska, Kalajoki, Nivala -työllisyysalue kiittää mahdollisuudesta lausua ja toimittaa alueensa kuntien yhteisen lausunnon. YKN-työllisyysalueeseen kuuluvat Ylivieska, Kalajoki, Nivala, Sievi, Alavieska ja Merijärvi. Vastuukuntana toimii Ylivieskan kaupunki.

Palveluprosessi

Näemme kannatettavana alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään. Pidämme kannatettavana myös täydentävien työnhakukeskustelujen perustumisen asiakkaiden palvelutarpeeseen. Se auttaa käyttämään resursseja tehokkaammin asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Muutokset lisääisivät positiivisella tavalla asiantuntijan harkintavaltaa ja keventäisivät palveluprosessia koskevaa sääntelyä.

Näemme, että nykyisestä muistutuskäytännöstä luopuminen ja työnhaun voimassaolon päätyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä on hyvä periaate. Tunnistamme kuitenkin, että se lisää työnhaun uudelleenkäynnistämiseen liittyviä tehtäviä. Lisääntyvät e-kirjeet nostavat kustannuksia työllisyysalueille. Työnhakijan informoiminen työnhaun katkeamisesta ennakkoon korostuu ja on keskeisessä roolissa.

Työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittely on mielestämme palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellista. Asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittely on palveluprosessin toimivuuden kannalta tärkeää yhdenvertaisuuden kannalta, koska määrittelyn myötä suunnitelma sisältäisi kaikille asiakkaille aina samat perusasiat. Mielestämme sisältöä ei saa kuitenkaan määrittellä liian tiukasti. Olisi hyvä, että suunnitelmaan sisällytetään täydentävien työnhakukeskustelujen palvelutarve, mikäli prosessin kaavamaisuudesta luovuttaisiin. Työllisyyspalvelujen asiantuntijoille jäisi harkintavalta määrittää täydentävien työnhakukeskustelujen määrä.

24.3.2025

Työnhakuvelvollisuus

Koemme, että työnhakuvelvollisuuden alentamisen perusteet ovat asianmukaiset. Työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen tukee mielestämme työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista.

Työnhakuvelvollisuuteen ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näemme tämän kannatettavana.

Työtarjoukset

Työtarjouksiin heti työhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus tukee mielestämme työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa.

Työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena selkeyttävät työtarjouksia koskevaa sääntelyä.

Työnhakuprofiilit ja palvelualusta

Emme kannata ehdotettua esitystä koskien velvollisuutta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle. Työnantajilta olemme saaneet palautetta työhakemuksista, joita lähetetään vain työnhakuvelvollisuuden täyttämiseksi. Koemme, että kaikilta vaaditut työnhakuprofiilit vaikuttavat profiilien laatuun, eivätkä työnantajat arvosta pakotettuja työnhakuprofiileja. Uskomme, että tämä vaikuttaisi työnantajien Työmarkkinatorin käyttöön.

Työnhakuprofiilien laatiminen ehdotetusti tulisi työllistämään työvoimaviranomaisia huomattavasti arvioitua enemmän. Kaikilla työnhakijoilla ei ole riittävää tietoteknistä taitoa tai muuta tarvittavaa osaamista profiilin luomiseen itsenäisesti, vaan osa tarvitsee tukea ja käytännön ohjausta.

Työnhakuprofiilin laatimisen ja julkaisemisen tulee olla työnhakijan itsensä vastuulla. Mielestämme suunniteltu velvoite vaarantaisi asiakkaan oikeusturvan. Myös tietosuojan toteutuminen olisi varmistettava, sillä *”henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava tietosuoja-asetuksen vaatimuksia, kun käsittely on kokonaan tai osittain automaattista tai tiedot muodostavat rekisterin osan”* (<https://tietosuoja.fi/mika-on-henkilötieto>). Mikäli julkaisussa hyödynnetään tekoälyä tai automatiikkaa, on tärkeä varmistua, että automaattisesti laadittu profiili sisältäisi vain työnhakuprofiilin kannalta tarpeellisia tietoja, ja ettei profiili sisältäisi salassa pidettävää tietoa.

Työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuuden ehdotetun muodossa julkisena tietopalveluna näemme haasteellisena asiakkaiden oikeusturvan ja tietosuojan näkökulmasta.

Kannatamme työnhakuprofiilien tietovarannon katseluoikeuksien antamista työnantajille, yksityisille työnvälitysyriyksille sekä työttömyyskassoilla siinä tapauksessa, että työnhakuprofiilit ovat työnhakijoille vapaaehtoisia ja siten myös eri osapuolille hyödyllisiä.

Työttömyysturva

Työttömyysturvaseuraamuksia koskevat muutoksissa kannatettavaa on se, että näillä toimilla on mahdollisuus saada säästöjä kuntien työttömyysturvamaksuihin. Toisaalta suunnitellut toimet kasvattavat työllisyyspalvelujen asiantuntijoiden työmäärää ja tehtäviä.

Vaikutusarviointi

Mielestämme esityksen mukaisten muutosten vaikutus on suhteellisesti vähäinen verrattuna muutoksen laajuuteen.

Työvoimaviranomaisen toiminnan kannalta myönteinen vaikutus olisi, että viranomaisella olisi mahdollisuus jakaa resursseja joustavammin asiakastarpeen mukaan, mikä voi sujuvoittaa työllistymistä. Emme kuitenkaan näe, työnhakukeskustelujen määrä tulisi vähentymään niin paljon, että esitetyt henkilöstövähennysarviot pitäisivät paikkansa.

Arvio työllisyyspalvelujen henkilöstömäärän vähennyksistä ei ole mielestämme realistinen. Työnhakuprofiilien laatiminen ehdotetusti tulisi työllistämään työvoimaviranomaisia huomattavasti arvioitua enemmän. Kaikilla työnhakijoilla ei ole riittävää tietoteknistä taitoa tai muuta tarvittavaa osaamista profiilin luomiseen itsenäisesti, vaan osa tarvitsee tukea ja käytännön ohjausta.

Positiivisena vaikutuksena näemme sen, että tiedon jakaminen helpottuisi yksityisille palveluntuottajille.